awareness are vital. Structured case-based exercises not only improve language proficiency but also encourage collaborative engagement, preparing learners for professional interactions and complex communication challenges.

Moving forward, effective implementation of case studies requires thoughtful case selection, interactive methodologies, and reflective learning practices. Educators should tailor case-based approaches to students' proficiency levels, incorporate multimedia tools, and emphasize discussion-based learning to maximize effectiveness.

By adopting these strategies, the case study method can significantly enhance language acquisition, ensuring learners develop the skills needed for effective, professional, and contextually appropriate communication.

References

1. Boehrer, J. and M. Linsky. Teaching with Cases: Learning to Question. New Directions for Teaching and Learning, no. 42. San Francisco: Jossey-Bass, 1990. – P.41-57.
2. Goodman V. A brief overview of qualitative research. Available at: https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/case-study.
3. Calhoun, J, Rowney, R, Eng, E, Hoffman, Y. Competency mapping and analysis for public health preparedness training initiatives. Public Health Reports. 2005; 120(suppl): 91-99.
4. Hoogveld, A, Pass, F, Jochems, W. 2005. Training higher education teachers for instructional design of competency – based education: product – oriented vs. process – oriented worked examples. Teaching and Teacher Education. 2005; 21(pt 3): P. 287-297.
5. Velenchik, A. Teaching with the Case Method. Available at: http://serc.carleton.edu/econ/cases/index.html.

ПРАВО ТА КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДИСКУРСУ

Бутко Олександра Артемівна
аспірантка
Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
викладач
Київський університет інтелектуальної власності та права

У можливостей дискурсивного аналізу є різні джерела походження та традиції. Наприклад, зі сфери лінгвістики та теорії літератури з’явилася юридична семіотика та деконструкція у той час, коли з філософії чітко виділилася юридична герменевтика. З іншого боку, відповідно до наявних традицій право покращило комунікативну теорію права, критичну та наративну теорію права, а також теорію комунікативних дій.

Одним з перших прикладів, який розглядає право за допомогою засобів лінгвістики, зокрема, семіотики, а також застосування цих досліджень в сфері соціальних наук стали наукові праці французького вченого Еріка Ландовського. Для цього науковця основною метою семіотики стала розробка загальної теорії для визначення поняття «юридичний» не тільки у якості корпусу лінгвістичних виразів, а також і сполучення певних інституцій, акторів, ситуацій та рішень, діянь та юридичних актів. Поняття «юридичний» через складність загальної системи потребує формування моделей, які є не тільки лінгвістичними або текстуальними. Відповідно до висновків Ландовського, місцем перетину семіотики та права є поняття акту, тому що розвиток наративної граматики потребує створення багатьох «акторів», що позначає існування в юридичній сфері різних соціальних ролей, які виконуються цими «акторами»: позивача, судді чи законодавця. Конвергенція означає структурування права як наративу, у якому створена граматика поширюється на диверсифіковані дискурси та практики, поєднані за принципом загальної зрозумілості з точки зору семіотики.

Однак сам Ландовський визначив, що саме знаходиться на перших місцях цієї дисципліни, а також місце семіотики права у загальній теорії дискурсів та практик норми (Landowsky,1993). Завдяки здобуткам постструктуралізму дослідження в цій сфері стали більш ґрунтовними та поширеними у Франції, Іспанії, Великій Британії та країнах Латинської Америки, що сприяє подальшому розвитку семіотики. Головний недолік семіотики становить необхідність аналізу та оцінки юридичних акторів, що є особливо важливим, адже це є наріжним каменем дискурсивного аналізу права. Найбільш важливу проблему семіотики становить вибір найбільш адекватних методів для дослідження права таким чином, який не десакралізує його соціальну роль та водночас збагачує його зміст.

Герменевтика, запропонована Гансом-Георгом Гадамером, посідає центральне місце у сучасній дискусії щодо важливості мови та здатності до її сприйняття та розуміння. За його думкою, саме для розуміння потрібно тлумачення, а тлумачення розвивається за допомогою мовних засобів, які намагаються пояснити об’єкт та водночас обрати необхідну мову для його тлумачення. На основі таких припущень можна сказати, що герменевтика зберігає інтерпретацію тою ж мірою, що і допомагає зрозуміти детермінований контекст. Не є необхідним зобов’язанням створення трансцедентальної герменевтики. Незважаючи на той факт, що філософське надбання Гадамера не було безпосередньо пов’язано з юридичною герменевтикою та догматикою, воно стає у нагоді для вирішення конкретних питань з точки зору логіки. Наприклад, головним для судді є правильна інтерпретація, яка з точки зору гадамерівської філософії визначається, як розуміння золотої середини між історією та сьогоденням (Gadamer, 1977).

Теорія інтерпретації, яка широко використовується у конституційному праві, знаходилася під опосередкованим впливом герменевтики. Подальше використання герменевтики задля тлумачення юридичних норм поглибить

зв'язки права з історичною традицією. Такі ідеї були запропоновані відомим філософом права Рональдом Дворкіним, який представив використання юридичної інтерпретації у вигляді моделі, яка надає метод правового аналізу та загальної юридичної інтерпретації (Dworkin, 1986).

Застосування деконструкції як засобу інтерпретації права не здобуло значної кількості прихильників, більш того спровокувало явно негативну реакцію з боку академічної спільноти. В цілому деконструкція Жака Деріди може слугувати у якості теорії та практики активної інтервенції, спрямованої на досліджуваний текст, з метою пошуку його смислу та раціональності інституційного дискурсу, пошуку його фундаментальної та незмінної основи, пошуку його гомогенності та ідентичності, що відповідно до деридівської філософії, матеріалізується у міфах «логофоноцентризму» традиційного дискурсу. Головною відмінністю, запропонованою Дерідою, став руйнівний характер, що є неодмінним наслідком деконструкції юридичного дискурсу, який складається з текстуальних нашарувань, які можна окремо інтерпретувати та трансформувати, тому що за визначенням у дискурсу немає єдиної основи. Деконструкція не розглядає право як дискурс у процесі розвитку, за яким можна продовжувати еволюціонувати, але ставить під сумнів фундамент самого права та розкриває матеріальні секрети, яким воно відповідає. Взаємозв'язок між правом та його деконструкцією також розглядається Дерідою з різних кутів зору. Зокрема, науковець наводить різні міркування, зокрема, щодо деконструкції права: здатність до деконструкції права робить деконструкцію можливою; нездатність до деконструкції правосуддя не робить деконструкцію можливою, однак не можна плутати ці поняття; як наслідок, деконструкція проводиться у сфері, яка знаходиться між здатністю до деконструкції права та нездатністю до деконструкції правосуддя. Незважаючи на те, що це здається лише грою слів, дерідівська деконструкція вважає, що правосуддя не підлягає деконструкції, тому що деконструкцією є саме правосуддя. З цього можна зробити висновок, що у деконструкції немає чіткої проблематики, що практика деконструкції не намагається знайти наріжний камінь дискурсу, а тільки розкриває сумнівні властивості принципу влади та імперії, який походить з сили згідно з сучасним поняттям права. Дерідівська граматологія концентрується на зусиллях щодо репрезентації у вигляді судження базових концепцій сучасного лінгвістичного дискурсу, частиною якого з-поміж інших є правовий дискурс (Derrida, 1994). Зокрема, використання деконструктивістських критеріїв до правового дискурсу робить невеликий внесок у вирішення конкретних проблем, хоча і становить цінне зусилля у визначенні керівних засад усього правового порядку, а також дозволяє виявити недоліки у походженні чинної раціональності права.

Іспанський науковець Хосе Роблес запропонував основи комунікативної теорії права. З самого початку ця теорія наполягала на ставленні до права як до комунікативного феномену, а не тільки як до примусового порядку, який застосовується до людської діяльності, засобу соціального контролю або ідеалу

правосуддя. Більш того, вона бере до уваги лінгвістичний характер права та проводить узгодження між аналітичним та герменевтичним методами, які використовуються при глибокому дослідженні багаточисельних дискурсів. Беручи до уваги те, що семіотика ґрунтується на актах та акторах правового дискурсу, Роблес розглядає правові рішення як "акти мовлення" та поділяє їх відповідно до встановлених критеріїв на дві категорії: екстрасистемні рішення, які представлені так званими прецедентними рішеннями, що є зразком для подальшого врегулювання правових спорів; інтрасистемно-тематичні рішення, до яких входять всі інші рішення. Ця відмінність наголошує на повністю комунікативному характері права, а саме, що результатом усного дискурсу є створення організаційно-регулятивного тексту, де вся дискусія може вестися щодо питань інституційної вербалізації мовними засобами нормативного змісту, аргументів та внутрішньої відповідності. Відповідність фундаментальних елементів повністю застосовується до права та походить з особливостей репрезентації його наративів. Таким чином, відповідно до праць науковця, у комунікативної теорії права є дуже прагматична функція, згідно з якою її об'єкт вивчення можна аналізувати на трьох рівнях: формальної теорії права, догматичної теорії права та теорії правового рішення. Більш того, можна виявити аргумент з позиції правового, зокрема, і законодавчого дискурсу щодо відмінності між правовим та літературним дискурсами. У той час, коли функцією першого є створення інституцій та встановлення певного правового порядку, а прагматичною особливістю другого є потенціальна можливість створювати нові реальності. Можна зробити висновок, що для досягнення стабільного балансу у комунікативній теорії Роблес вказав на динаміку права, але формальна структура теорії дуже заплутана через ті ж недоліки, що і в семіотиці, тому що насправді недостатньо створити концепцію актів мовлення, хоча ця теорія і зробила внесок до вивчення виконання усних актів, виявлення наявних правових відносин та їхнє більш детальне дослідження з точки зору розвитку дискурсу (Robles, 1998).

Іспанський вчений Хосе Кальво так само, як і його співвітчизник Роблес, приділяв особливу увагу у своїх дослідженнях як семіотиці загалом, так і її юридичному різновиду. Однак Кальво вважав основним своїм науковим методом використання наративного дискурсу до права та оцінював розповідь як етичний та моральний аргумент. Ця техніка, відома як наралізис (narralysis), використовує своєрідну комбінацію між семіотикою та деконструкцією, а також захищає раціональність як критерій вивчення правових прецедентів. Таким чином, рішення для того, щоб бути раціональними та виваженими, повинні, як і історії, бути реалістичними. Тест на раціональність прямо вживається щодо конституційного права та непрямо – щодо теорії юридичної аргументації. Там можна знайти інші подібності як передумови його відповідності та когерентності, також представлені у стандартній теорії аргументації Нейла Маккорміка, хоч Кальво, крім того, робить висновок, що раціональність передбачає наявність цінностей, задекларованих Конституцією. З іншого боку,

роботи Кальво несуть значний інтерес для вивчення преамбул та виявлення цілей Конституцій та Цивільних кодексів для того, щоб потім перевірити їх у якості наративних текстів на раціональність та правову визначеність. Отже, наративістська теорія має на меті вивчення кодексів у повністю літературних термінах. Таким чином, необхідно виявити, які саме елементи цієї теорії особливо важливі для правових рішень, але які водночас важко застосовувати для повсякденної догматичної роботи, де, відповідно до думки багатьох науковців, виявляється більш сприйнятливим вживання герменевтики. (Calvo, 1996).

Найбільш повним та довершеним обґрунтуванням вивчення права як дискурсу стали теоретичні розробки німецького філософа Юргена Габермаса, які стали частиною теорії комунікативної дії. Результати праць науковця передбачали вдосконалення поняття раціональності, яка міститься у самій мові, що дозволяє вирішувати парадокси сучасності так само, як і звернутися до найціннішого у традиції збереження основи сучасних західних суспільств. З цією ж метою теорія комунікативної дії розглядає наступні три взаємопов'язані компоненти: концепцію комунікативної раціональності; концепцію суспільства, яке поєднує парадигми життя та системи; теорію сучасності, яка пояснює соціальні патології. Всередині цієї схеми право слугує системою дії, інтегрованої до соціальної частини світового життя, де право демократичної держави приводить до інституціоналізації, яка керується легітимним правом процедур та комунікативних передбачень для формування дискурсу точки зору та волі, що робить можливим легітимне створення правових норм. Потрібно уточнити, що Габермас всебічно вивчав поняття легітимності нормативних систем та приділяв при цьому особливу увагу теоріям аргументації, призначенням яких було спробувати ретельно реконструювати формальні прагматичні умови явно раціональної поведінки. Відповідним чином можна зрозуміти поширення досліджень, присвячених вивченню юридичної аргументації, зокрема, у сфері правових рішень, де точно стало більш необхідним поняття легітимності. Однак, крім того, Габермас виявив «юридизацію» процесу легітимації, яка визначається панівною тенденцією зростання ролі права у сучасних суспільствах та має дві основні форми: перша – розширення права шляхом юридичного регулювання нових соціальних сфер, досі неформального; друга – конденсація права, при якій правовий дискурс розповсюджується і в інших – природоохоронному, економічному, захисту прав людини. Цей процес заохочується надзвичайною складністю соціальних систем та щоразу більш нагальними вимогами вирішити проблеми в межах права демократичної держави.

За актуальністю теоретичні дискусії поширюються на сферу юридичної догматики та є частиною досліджень раціональності законів, де є важливим включення на рівні юридичної практики критеріїв легітимності на основі чіткого визначення типу раціональності. З цієї точки зору теорія комунікативної дії може надавати необхідну основу для покращення нової загальної теорії права, що

підтримується комунікативною раціональністю. Так само це роз'яснив Роберт Алексі, коли він зазначив, що практична загальна аргументація, необхідна у правовому дискурсі, повинна відповідати спеціальним формам, правилам та умовам. Отже, теорія Габермаса вживається у сфері правових рішень та поширює свої висновки на конкретні ситуації з повсякденного життя (Habermas, 1998; Alexy&Atienza, 1989). Довершеність практичного аналізу дискурсу щодо позаправових дисциплін та повнота теорій дискурсу, які виникли з самого права, становлять явну демонстрацію важливості розглядати право, як дискурс, а не тільки як нормативний текст. Наявність різних підходів дозволяє досліджувати право у різних вимірах без його догматизації, уникаючи деформацій щодо відповідних галузей права та залишаючи нові наукові перспективи щодо того ж об'єкта вивчення.

Отже, право вже не вважається сферою, яка належить виключно юристам. Зараз обговорюється питання щодо його конструкції та деконструкції, де можна побачити різні дискурси, дотичні до зовсім різних дисциплін. Прийняття такої інноваційної парадигми приводить до зміни перспективи вивчення права та міждисциплінарної дискусії з питань права. Настав час, у якому писане право підлягає постійним дослідженням у сфері критичного аналізу дискурсу (Coagulila Valdivia, 2004)

Список використаних джерел

1. Alexy, R., Atienza, M. (1989). Teoría de la Argumentación Jurídica. Madrid, Centro de Estudios Constitucionales, 1989
2. Calvo, J. (1996). "Derecho y Narración", Editorial Ariel, Barcelona.
3. Coagulila Valdivia, J. F. (2004). El análisis discursivo del derecho. Opinión Jurídica, 3(5),103–112.
https://revistas.udem.edu.co/index.php/opinion/article/view/1327
4. Derrida, J. (1994). Fuerza de ley: el fundamento místico de la autoridad", Edit, Tecnos, Madrid.
5. Dworkin, R. (1986) Law's Empire. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
6. Gadamer, H.G. (1977) "Verdad y Método", Salamanca, Ediciones Sigúeme.
7. Habermas, J. (1991). "Teoría de la Acción Comunicativa", Buenos Aires, Editorial Taurus.
8. Habermas, J. (1998). Facticidad y validez: Sobre el derecho y el Estado democrático de derecho en términos de teoría de discurso. Madrid, Edit. Trota.
9. Landowsky, E. (1993). La Sociedad Transfigurada: Ensayos de Sociosemiótica", México, Fondo de Cultura Económica.
10. Robles, G. (1998). "El Derecho como texto", Edit. Civitas, Madrid.